

RUDAR

•••==== Glasilo slovenskih rudarjev ====•••

Izhaja trikrat na mesec in sicer vsak prvi, drugi in četrti četrtek v mesecu, z datumom naslednjega dne. Naročnina znaša za celo leto 4 krono, za pol leta 2 kroni in za četrt leta 1 krono. Posamezne številke po 10 vinarjev. Reklamacije so poštnine proste. Nefrankirana pisma se ne sprejmejo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati po dogovoru. Uredništvo in upravnništvo lista je v Zagorju ob Savi.

Organizujte se strokovno!

Že desetletja zvene skozi črne množice delavstva besede novega evangelija, ki dramijo zapance, bdeče in odločne pa uvrščajo v bojna krdela. Organizujte se strokovno! Tako grmi v tisočernem odmevu od vzhoda do zahoda, od severa do juga. In vedno vstajajo nove čete in sprejemajo v svoje izmučene duše mogočne zvoke velikega evangelija.

Ali redko je zvenela visoka pesem strokovnega gibanja tako svečano kakor v tem času, ko je obzarilo strokovno gibanje dvoje velepomembnih dogodkov z veličastno glorio: Amerika se je priklopila mednarodni armadi strokovnih bojnikov in v Švediji je končal velikanski in silni boj z zmagoslavjem delavskega razreda.

Amerikanski proletarijat se je vzgojil in je vzrastel v mišljenju novega sveta, zato je naglo spoznal veliki pomen strokovnega gibanja in ga je pospeševal na vso moč. Samo v strokovnih organizacijah dobi ameriški delavec potrebno varstvo. Zapomnite si in dobro si utisnite v dušo nauk, ki ga vam dajo ameriški delavci: Organizujte se strokovno!

Treba je ustvariti novo življenje. In ob tem ustvarjanju hočemo delati mi vsi in nikdo ne sme stati ob strani. Nove moči se gibljejo in skušajo udeleževati osvobojujoče misli socializma. Slebrni korak napredka pa zahteva, trdega boja z močnim nasprotnikom. Treba je napeti vse sile in organizovati slednjega proletarca ter zbuditi in razplemeniti v njem ves pogum. Zakaj le tedaj nam bo možno napredovati, ako združimo vse svoje moči in jih strnemo v eno samo veliko zmagovito silo, ki bo strla našega nasprotnika.

Tisti, ki varujejo sedanji družabni red in podpirajo močne stebre, na katerih sloni sijajna stavba kapitalizma, ti branitelji kapitalizma so nemirni in se boje; slednji gib proletarijata se jim zdi že močan potres. Minuli so časi prešernega gospodstva in delavci so že strli ošabno samovlado prevzetnega kapitalizma. Strokovna organizacija je ulila delavcem samozavest in zapanje v lastno moč. Ali mnogo je še dela. Treba je, da se strnejo vrste še tesneje in da se organizujete še tesneje in da se organizujete bolj in bolj, zakaj nihče ne ve dneva ne ure, kdaj pride do odločilnega boja.

Delavci imajo moč in vpliv le tedaj, ako so strokovno organizovani; če pa so delavske vrste raztresene in jih slabi needinost, tedaj se podjetnik ne boji nikogar in dela svobodno. Delavci, ne pozabite, da je za delavski razred edinost prvi in najvažnejši pogoj, ako se hoče doseči uspeh. In delavski razred potrebuje uspehov, da si lahko uredi delavec dostojno življenje. Edinost delavcev pa se uveljavi najlepše v strokovni organizaciji. Strokovna organizacija je namreč tisto sredstvo, ki prisili kapitalizem, da izboljša delavcem življenje. Zatorej tovariši, vsi v svoje poklicne strokovne organizacije!

Ali še niste čuli, s kako nevoljo zro podjetniki na rast vaših organizacij? Zasebni podjetniki se organizujejo in vlada jim celo svetuje. Trgovinski minister je dejal pred kratkim podjetnikom, naj se organizujejo enotno in naj si ustvarijo pod skupnim vodstvom svojo bojno organizacijo. To se ne pravi nič drugega, kakor pripravljati podjetnike na boj proti delavcem, da bi v slabih časih dobila vlada zaslombo v podjetniških organizacijah. Tako imajo vsi ti visoki

krog velik strah pred delavskimi strokovnimi zvezami. Vsak delavec pa mora spoznati jasno, kako velikega pomena so strokovna društva.

Z najraznovrstnejšimi sredstvi, z zvijačo in s surovo silo skušajo oropati delavce njih organizacij. In ničesar si podjetniki bolj ne žele, kakor da bi ne bilo strokovnih zvez. Saj je vendar tako lahko ukrotiti posameznega delavca in ga izkoriščati! Ako pa je delavec v krepki organizaciji, pa podjetnik ne more uresničiti svojih nakan.

Ozrite se na Švedsko! Podjetniki so kanili streti delavske zveze. Kaj se je zgodilo? Dvignila se je silna proletarska armada 300.000 delavcev in je stopila v boj za svoje organizacije. Več je trpel boj, delavci so mnogo stradali, ali slednjič so zmogli in strli podjetniško ošabnost. Proletarijat vsega sveta se je razveselil te sijajne zmage.

Organizacije, zveze! Vse izgovarja dandanes te besede. In vsak zaveden delavec spozna, da mu je mesto v njegovi strokovni organizaciji, kjer deluje v složni skupnosti s svojimi tovariši za lastno, svojih tovarišev in vsega trpečega človeštva osvobojenje.

Strokovne zveze svetá.

Pravkar je izdalo mednarodno tajništvo osrednjih strokovnih zvez posamnih držav šesto mednarodno poročilo o strokovnem gibanju. V poročilu dobimo podatke o dogodkih leta 1908. Poročilo nam nudi jako važnih podatkov o strokovnem gibanju Anglije, Belgije, Nizozemske, Danske, Švedske, Norveške in Finske, Nemčije, Avstrije, Ogrske, Hrvaške in Slavonije, Bosne in Hercegovine, Švice, Italije in Španije in Združenih Držav ameriških. Izmed evropskih držav v poročilu ne najdemo Rusije, Portugalske, Grške, Turčije in Rumunije. V Rumuniji so se sicer strokovna društva že združila v osrednjo zvezo, ki je tudi predlagala, da se priklopi mednarodnemu tajništvu; ali vsled sovražnosti vlade še ni bilo možno, da bi se poslalo poročilo. V Rusiji ovira osrednje strokovno združevanje nazadnjaška vlada. Navzlic tem nedostatkom pa bo možno v razmerno kratkem času, da bo nam podalo mednarodno tajništvo strokovnih zvez verno sliko svetovnega strokovnega gibanja.

Države, ki so zastopane v mednarodnem tajništvu, se vrste po številu članov takole: Anglija 2,406.742 (leta 1907. 2,106.283), Nemčija 2,382.401 (2,446.480), Združene Države 1,588.000 (1,586.885), Italija 546.650 (387.384), Avstrija 482.279 (501.094), Francija 294.918 (715.576), Švedska 219.000 (239.000), Belgija 147.058 (181.015), Nizozemska 128.845 (128.845), Danska 120.850 (109.914), Švica 113.800 (135.377), Ogrska 102.054 (142.030), Norveška 48.157 (48.215), Španska 44.912 (32.612), Finska 24.009 (32.000), Bulgarska 12.933 (10.000), Hrvaška 4520 (8700), Bosna 3997 (—) in Srbija 3248 (5434). Leta 1907 je navedlo poročilo o Francozki le tiste člane, ki so bili v uradnem poročilu iz leta 1904. Sedanje število navaja samo člane, ki so se priklopili k osrednji državni zvezi; število članov vseh strokovnih zvez pa je mnogo višje. Ako uračunamo še avstralske strokovne zveze, tedaj dobimo za vseh teh dvajset dežel ogromno število 9,308.157 članov. Večina deželnih zvez šteje sedaj manj članov, kar je prisoditi samo slabim gospodarskim razmeram.

Čeprav nimamo podatkov za Belgijo, Francozko, Španijo, Bosno in za Združene Države, je vendar razvidno že iz poročila za ostale dežele, ki imajo okolo pet milijonov članov, kako silna denarna moč je v strokovnih društvih. Poročila je poslalo štirinajst dežel. Strokovna društva so imela dohodkov 126,387.013 mark in izdatkov 109,991.690 mark.

Število članov strokovnih zvez, zastopanih v mednarodnem tajništvu raste stalno. Leta 1904 je bilo 12 osrednjih deželnih zvez z 2,333.261 člani, leta 1908 pa 19 strokovnih zvez s 5,944.262 člani. Ako prištejemo še tiste zveze, ki niso zastopane v osrednjih deželnih zvezah, torej krščanske, narodne in neutralne zveze, tedaj dobimo vsega vkup zgorajšnjih 9,096.025 članov. Upoštevati pa je treba, da nimamo poročil za sedem dežel, tako da štejemo število članov prav lahko deset milijonov.

Uspehi strokovnih društev.

Sedanje slabe gospodarske razmere ne pospešujejo rasti strokovnih društev in njih zvez. Pač pa je upravičen strah, da brezposelnost, slabi zaslužki in druge zle posledice slabih gospodarskih razmer jako neugodno vplivajo na razvoj strokovnih društev in da se je bati njih padanja.

Toda navzlic slabim razmeram se vzdrže strokovna društva, dasi se opaža nazadovanje v številu članov; vesel pojav pa je, da so izginile uničujoče posledice prejšnjih gospodarskih kriz. Prej se je zdelo skoro nemožno, da bi vzdržala strokovna društva pritisk slabih gospodarskih razmer in da bi ne propadla. Dandanes so se razmere v tem oziru spremenile temeljito.

In ni bilo čudno, da so preje slabe gospodarske razmere upropačale strokovna društva. Kajti blagajne so mnogo trpele in često niso mogle vzdržati silnega pritiska. Dandanes pa se je denarna moč strokovnih zvez ojačila dovolj, da premaga hude čase. Da je temu tako, se imamo zahvaliti pred vsem stremljenju po osrednjem strokovnem združevanju, ki se udeležuje bolj in bolj. Tudi gospodarska zavednost delavcev se razbistruje vedno bolj in ni več opazati ob krizah splošnega bega iz organizacij. Dobro utrjena društva celo ob krizah rastejo s številom članov.

Tudi v Nemčiji so bile že več let slabe gospodarske razmere, ki so ovirale razvoj in delovanje strokovnih društev še bolj kakor pri nas v Avstriji. Toda navzlic težkim in hudim časom so si delavci izvojevali marsikaterih uspehov, čeprav ne tako velikih kakor bi si jih lahko ob ugodnejših razmerah.

Slabe gospodarske razmere vedno občutijo v prvi vrsti delavci. Zakaj podjetniki se skušajo odškodovati in obvarovati izgube na račun delavcev, da jim dajo slabe zaslužke in jih odpustčajo iz dela. Zlasti pa stiskajo brezobzirno delavce tedaj, ako vedo, da niso združeni ali da so le slabo združeni. Posamni delavci so napram tej podjetniški brezobzirnosti brez moči, tudi posamna strokovna društva ne opravijo mnogo, pač pa so mogočno orožje velike osrednje zveze. To dejstvo prihaja vedno jasnejše vsem bojnikom proti kapitalizmu in zato se združujejo delavci v strokovna društva, strokovna društva pa se stapljajo v mogočne osrednje zveze.

ljudstva, zato da se oborožujejo drug proti drugemu s smrtonosnimi strelivi, z morečimi topovi in skušajo uničiti drug drugega. Razkosana je zemlja, razkosano človeštvo in brez domovja blodita po razvalinah ljubezen do ljudi in človeštvo. Odprli pa so proletarci vseh držav svoje koče in čimnate in svoja srca pregnani ljubezni, pariški delavski zbor je dvignil na prestol človeštvo, pregnano iz dvorov in palač in slavil s slavnostnimi pozdravi: Prvi maj naj bo dan pobratimstva vseh narodov proti militarizmu, prvi maj naj bo dan, ko delavstvo obsoja narodnostno prenapetost, prvi maj naj bo dan proslave, da se je zopet našlo človeštvo.

Človeštvo je dandanes razdruženo in razcepjeno. Kapitalizem je raztrgal vse vezi blagih čustev med ljudmi, v mali in v veliki meri. Svobodne poljane je razkosal v zemljišča, družine in zadruga je razdružil v posameznike in je vnel med njimi tekmovalni boj. Kapitalizem je raztrgal vezi med narodi, med državnimi narodi je ustanovil razmerje neizprosne boja vseh proti vsem. Državna oblast in zasebna last sta dve strani prav tiste kolajne, prav tista potvara nerazrušnih resnic. Zakaj neovržna je resnica, da ne more živeti noben posameznik brez razmerja in odgovornosti do drugih ljudi in najsi bi si tudi prilastil tisoč hektarjev; prav tako velja tudi za državo.

Nerazrušna skupnost veže državo z državo, človeka s človekom in ta skupnost se utrjuje in jači dan na dan bolj.

Odkod torej ta splošna združitev?

V srednjem veku se je skušala uveljaviti skupna združitev v cerkvi, v papežtvu in v cesarstvu. En gospod v nebesih, en gospod na zemlji — tako so si mislile ljudske množice svetovno združitev (svetovno organizacijo). Ali nikdar se ni udeležilo to svetovno združenje, ker ni temeljilo na svobodi, ampak na duševnem hlapčevstvu in izkoriščanju. Tako se je razsula nameravana svetovna samovlada papežev, Hohenstaufov, Habsburžanov in slednjič tudi velikega Napoleona. Ljudstva, ki so se upirala proti svetovni samovladi, so zahtevala bolj kakor danes enoto človeštva, toda človeštvo naj bi bilo svobodna enota. Zategadelj so se morali prej izpuliti iz oklepov slednje cerkvene ali svetne vlade. Stremljenje ljudstev po svobodi se je izražalo tedaj v takozvanem narodnostnem načelu: Vsak narod država zase! Svet zvezi narodov! Iz tega načela odseva dvojna zahteva: prvič osvobodjenje slednje nadvlade, samostojnost napram slednji vladi na zunaj in drugič prepredenje notranjega razkosovanja, ki ga je povzročalo veliko število držav s svojimi deželnimi knezi, kralji, vojvodi, mejnimi grofi i. t. d. Enota in svoboda naroda je bilo bojno geslo. V teh bojih se pojavijo tudi tedanji socialisti s svojim zastopnikom. „Dvojni vzor“, je zaklical Viljem Liebknecht svojim sodnikom, ko so ga obtožili veleizdaje, mi je plaval pred očmi že od moje mladosti: svobodna in enotna Nemčija in osvobodjenje delovnega ljudstva, to se pravi odstranitev razrednega gospodstva, kar pomeni osvobodjenje človeštva. Za ta dvojni smoter sem se boril z vsemi močmi in za ta dvojni smoter se bom boril, dokler bom dihal. Tako zahteva dolžnost!

Enota in svoboda naroda ni pomenila starim revolucionarjem izstopa ljudstva iz zveze ljudstev, ni pomenila gospodstva nad drugimi in sovražnosti in vojske proti drugim narodom. Enotni in svobodni naj bodo narodi, da se bodo mogli svobodni in enaki združiti tem tesneje. Tisti Liebknecht, ki so ga izvolili v mladosti za voditelja prostovoljcev in se je boril z orožjem v roki na bojnem polju za enoto in svobodo svojega naroda, tisti Liebknecht je prvi in najjognejviši član mednarodnosti, predbojevnik „splošne svobodne ljudske zveze“ in brez nasprotstev se je strnilo njega narodno naziranje z mednarodnim: „Vi, delavci na severu in jugu, na vzhodu in zapadu, po vsem svetu, vi vsi, ki ste trudni in obteženi, vi ubogi in zavrnjeni, ki vam ni mesta za mizo družbe, ki ustvarjate v potu svojega obraza bogatstva, ki jih uživajo drugi — vi vsi spoznajte, da je vaša stvar vključ vsem mejam, ki vas ločijo, ena in ista, da so povsod tisti razlogi vaše bede, da so torej vam vsem potrebna enaka sredstva, ki bodo odstra-

nila vašo bedo; vrzite torej proč narodnostne predsodke, ki so vas doslej razdružila v sovražne tabore, vašim sovražnikom na korist in vam samim na škodo; združite se pod praporom človečanske ljubezni in delajte za osvobodjenje človeštva v plemeniti tekmi, v zavesti visokega skupnega smotra, razni oddelki iste armade, različni členi ene same velike človeške družine. „Koga možgani“, obrne se Liebknecht do sodnikov v veleizdajniški pravdi, „se drznejšo obsoditi to veličastno svet odrešujoče stremljenje? Mi stojimo pred sodniki in porotniki, ki priznavajo krščanstvo — ali se ni obračal Kristus predvsem do ubogega ljudstva? Ali ni glavna zasluga krščanstva v tem, da je zlomilo Helfrejcevo ozkosrčno načelo narodnosti in je uveljavilo misel splošnega človeštva ali kakor bi dejali mi, mednarodno načelo?“

In vendar se ni ustanovila enotna nemška država v mirnem zedinjenju s svobodnimi narodi: Kri in železo sta ustanovila povečano Prusijo hohenzollerskih kraljev kot nemško državo kapitalistovskega izsesavanja, Bismarck je zagospodoval s postavo proti socialistom in Liebknecht ter Bebel sta šla veleizdajnika v dveletni zapor.

Kapitalizem se je okoristil z narodnostnim načelom in je takole pretvoril staro geslo: Ne enota in svoboda v zvezi svobodnih narodov — neomejeno gospodstvo narodnega kapitalizma nad velikim gospodarskim okrožjem, ki je celota zase, ki ga na zunaj zapira carina, ga branijo bajoneti in ima milijone brezpravnih proletarcev to je bil, to je novi narodnostni vzor!

(Dalje.)

Strokovni pregled.

s **Osrednje združevanje.** Pred kratkim so imele v Nemčiji izredna zborovanja zveze prevoznikov, mornarjev in delavcev v lukah. Na vseh teh zborovanjih se je ukrenilo z velikim navdušenjem, da se strnejo vse tri zveze v eno samo. Najvažnejši razlog za združenje je označil sodrug Schuhmann z naslednjim besedami: „Da bi korakali delavci v posamnih skupinah v boj proti podjetnikom, je zastarelo naziranje in ne drži več; karseda močna osrednja združitev je življenjsko vprašanje delavstva.“ — Tudi med mlinarji se živahno razpravlja o skupni zvezi; za zdaj se nameravajo združiti s pivarji, pozneje pa s peki in z drugimi delavci sorodniki poklicev.

s **Zveza rudarjev v Nemčiji leta 1909.** Izšlo je poročilo o zvezi nemških rudarjev za leto 1909. Vključ slabim gospodarskim razmeram je zveza napredovala pomembno. Znano je, da so skoro vse strokovne zveze trpele vsled slabih gospodarskih razmer. Zveza rudarjev v Nemčiji pa je šla koncem leta 1909 okroglo 8000 članov več. Močno pa je vplivala kriza na denarno stanje zveze. Medtem ko se je izdalo prejšnja leta vsega vkup pol milijona mark, izplačala je zveza v letu 1909 še enkrat toliko, to je en milijon mark svojim članom v hudih časih. Vključ temu pa je narastlo premoženje za 305.431 mark. Ako uračunamo še denarno stanje mesecev januarja, februarja in marca leta 1910, ima zveza tri in pol milijona premoženja.

s **Deveti mednarodni stanovanjski zbor na Dunaju.** Na Dunaju se vrši te dni deveti mednarodni stanovanjski zbor, kamor so poslale svoje zastopnike Avstrija, Ogrska, Bosna, Nemčija, Francozka, Belgija, Nizozemska, Švedska, Združene Države ameriške. Zbor se posvetuje o uredbi zdravih in cenih stanovanj, kar je zlasti za delavsko ljudstvo velikega pomena.

s **Sovražniki socialnega zavarovanja.** Zveza avstrijskih tvorničarjev in podjetnikov je poslala državnemu zboru spomenico, kjer ugovarja in nasprotuje socialnemu zavarovanju. Dasi je sedanja predloga o socialnem zavarovanju nedostatna, vendar bi rada zveza podjetnikov, da bi se poslabšala še bolj. Kraj tega zahtevajo ti plemeniti gospodje, da se socialno zavarovanje ne sme prej uvesti, dokler se ne izboljša državno in deželno gospodarstvo. To se ne pravi nič drugega, kakor, da bi delavci čakali do svetega Nikoli, preden bi imeli socialno zavarovanje.

Dopisi.

Ljubno-Seegraben. Poročali smo že, da so uprizorili rudarji v Münzenbergu pri Ljubnem demonstracije radi slabih plač. O slabih zaslužkih rudarjev so obravnavali zaupniki iz Ljubna in Fohnsdorfa in so ukrenili, da bodo poslali na alpsko montansko družbo vlogo, da naj se pogojna plača (Geding) določi tako kakor je bila prej in naj se izplača tisti gosposki zaslužek

kakor prej. Vloga je opozarjala tudi na strahovito draginjo in na kratenje pogojne in gosposke plače. Naglašalo se je tudi, da se je dala prej odškodnina za postranska dela, kar sedaj ni. Prav tako je vloga poudarjala, da se je pogojna plača v več slučajih zmanjšala za dve kroni. Tudi pogojna plača za voziček se je prikratila ponekod za 5 vinarjev, ponekod za 10 in celo za 20 vin. Zategadelj je umevno, da so se plače rudarjev jako poslabšale. Posreči se samo tupatam z največjim naporom, da se vključ slabim pogojnim plačam zasluži stari zaslužek. Vloga je tudi dejala, ako so zdaj res tako slabe gospodarske razmere, naj bi se alpska montanska družba ozirala vsaj na neznosno draginjo. Koncem vloge se je tudi zahtevalo, da mora družba na vlogo pismeno odgovoriti zaupnikom delavske zadruga.

Rudarji so sodili, da se bo družba ozirala na vlogo. To so bili tisti, ki še niso poznali lakomnosti in dobičkaželjnosti alpske družbe in so še vedno mislili, da so podjetniki tako blage duše kakor rudarji, ki žrtvujejo vse svoje moči alpski družbi za sramotno nizko plačo. Mi smo bili že prej dejali na shodu, ki je sprejel vlogo, naj le rudarji nikar ne stavijo prevelikih nad. Dejali smo, možno je, da alpina ne bo dovolila prav ničesar. Kar smo tedaj pravili in se bali, se je zgodilo. Čeprav se je izrecno zahteval pismeni odgovor, vendar alpina vključ običaju tega ni storila, ampak je komaj dala samo po rudniškem svetniku Ruckgraberju naslednje sporočiti zaupnikom delavske zadruga: plače niso padle, ampak se je celo zvišal povprečni zaslužek; sploh se delavcem ne godi preslabo, ker narede mnogo modrih delovnih dni in morajo plačati za to precej kazni; komur je pogojna plača premajhna, lahko se vsak posamezno pritoži. Značilno je, da se gospodje vedno izgovarjajo s sleparstvom povprečnih zaslužkov, čeprav od teh ogromna večina rudarjev nima nobenih koristi. Enega pa še nismo doživeli, da se podjetniki izgovarjajo na modrivce (Blaumacher). Kako pa pridejo tisti, ki ne delajo modrih delovnih dni, do tega, da zaslužijo radi drugih tako slabo! Sramota za alpino, ker se zateka k takim nizkotnim izgovorom, da lahko izplačuje delavcem tako slabe plače! To kaže, da so zahteve rudarjev upravičene in bi alpina rada zasejala razdor med nje s takimi izjavami. Organizovani rudarji ne bodo vzeli v svoje varstvo modrivcev. Kako pa pridejo rudarji, ki žive s svojo družino redno življenje, do tega, da se jim izplačuje radi modrivcev slaba plača? Velikodušno so dali izjaviti gospodje, da se rudarji lahko pritožijo radi premajhne pogojne plače. Ali kaj pomaga pritožba, ako je brezuspešna in jih dobi rudar še mnogokdaj pod nos, ker se je drznil pritoževati se.

Odklonitev se je brzo razvedela med rudarji. Nekateri so se glasno srdili. Posebno prebrisani pa so dejali, da je alpina podkupila zaupnika organizacije in ji zato ni treba dovoliti zvišanja plač. Drugi so bili zopet mnenja, da alpina ni prejela vloge. Vse to morejo govoriti le tisti ljudje, ki še niso uverjeni o dobičkaželjnosti alpine in mislijo, da so gospodje dobre duše. Na drugi strani pa vidimo, koliko je še treba razbistriti ljudi, da bodo izprevideli, da **moremo doseči svoje zahteve le s pomočjo mogočne organizacije** in da ne zadostuje samo zabavljanje. Krepek odgovor na odklonitev bodo dali delavci tedaj, ako se bodo dobro organizovali in se tako zadostno pripravili za boj. Ako tega ne bodo storili, bodo trpeli še naprej vsled slabih in neznosni razmer.

I. Zwanzger.

Razne stvari.

r **Nezgoda.** Iz Triebna (Gorenje Štajersko) poročajo: Dne 25. maja so gradili delavci most za silo. Šest delavcev je udarjalo na pilote. Kar se preobrne oder in vsi padejo v deroče valove. Vendar se jim je posrečilo rešiti se. Dva delavca sta se poškodovala težko; enemu je zmečkalo nogo, drugemu je razmesarilo obraz. Lahko poškodovanih je bilo več delavcev.

r **Kako mori kapitalizem v Ameriki avstrijske delavce.** O tem poročava avstrijski konzul Ernst Ludwig. Konzulovo poročilo nam pokaže strašno dejstvo, da izgubl samo v državi Ohio — poročilo se nanaša samo na to državo — vsak mesec tristo do petsto avstroogrskih državljanov vsled nezgod svoje življenje v ondotnih tvornicah, plavžih in rudnikih, več kakor tisoč pa se jih poškoduje in ostanejo navadno pohabljeni ali celo umro vsled poškodb. Poročilo pravi, da se smrtne poškodbe navadno prikrivajo javnosti; družini in domačim ne marajo plačati odškodnine. Konzul poroča o nekem podjetniku v Ohio, kjer izgubi povprečno vsak dan en delavec svoje življenje; v tem obratu so pomorile nezgode v manj kakor desetih letih okrog 1000 ogrskih delavcev. V neki drugi tvornici, kjer dela povprečno 800 delavcev, je izgubilo približno v desetih letih 1200 ljudi svoje življenje. Konzul namerava proti nekemu moralnemu podjetju naperiti tožbo; vendar ni verjetno, da bi kaj dosegel, ker so ameriške oblasti jako sovražne delavcem. Ali konzul noče

odjenjati in je v ta namen sklical konferenco konzulov drugih dežel. Ta dejstva pričajo jasno, kako grozno gospodari kapitalizem. Amerikanska država odreda delavcu slednje varstvo. Krivi pa so si ameriški delavci sami, ker ne volijo v postavodajna zastopstva socialistov, ampak meščanske poslance, ki podpirajo in branijo grozno moritev delavstva.

r Rudniška nezgoda. V Friedrichswegu na Nemškem sta trčnili dve kripti druga ob drugo v predoru. Dva rudarja je vrglo ven. Eden si je zlomil vrat in je obležal mrtev, drugi pa je dobil težke notranje poškodbe in si je zlomil obe nogi.

r Obupno dejanje stavkujočih. Pred kratkim je stopilo v stavko okolo tristo delavcev kamenolomcev v Méry-sur-Oise. Ko bi bil imel dne 24. maja oditi iz kolodvora vlak s kamenjem, so udrli delavci z ženami in otroki na postajo, da bi zabranili odhod vlaka. Ko se je pričel vlak pomikati, se jih je vrglo mnogo na tir; nekateri so položili svoje otroke pred vlak. Vlak je moral obstati, ker bi se bila zgodila drugače velika nesreča. Stavkujoči so močno poškodovali stroje in vozove v kamenolomih. Noč so prebili z ženami in otroki na kolodvoru pod vozovi in so se grel ob ognju, ki so ga zaneli s tračnicami.

r Avstrijsko finančno gospodarstvo. Finančni minister je izjavil, da je primanjkljaja za 71 milijonov kron. Kraj tega pa zahteva 110 milijonov za zvišanje vojaških izdatkov in 490 milijonov za nove bojne ladje in trdnjave. Posledica teh ogromnih zahtev bodo novi davki in večja draginja, kar bode občutilo predvsem revno delavsko ljudstvo.

r Delavska knjižica. Socialno-demokratski poslanci so predlagali v socialno-političnem odseku, naj se odpravi delavska knjižica, ki koristi samo podjetnikom, da lahko ovirajo delavsko gibanje. Delavska knjižica je odpravljena že povsod; v Nemčiji so je odstranili že pred 41 leti, le v Avstriji in na Ogrskem je še veljavna. Čeprav so socialno-demokratski poslanci jasno dokazovali neprimernost delavske knjižice, vendar so delavcem sovražni meščanski poslanci odklonili njih predlog o odpravi knjižice.

r Izpor nemških stavbnih delavcev. V prejšnji številki smo omenili, da namerava vlada posredovati med delavci in podjetniki. Kazno je, da se bo tudi zgodilo. Posredovanje bi se imelo vršiti v Berlinu. Nedvomno je, da se bodo delavci udeležili posredovanj. Podjetniki pa se na videz obotavljajo in oklevajo, vendar pa delajo to najbrže samo vsled lepšega. Nekateri sodijo, da bi

bilo boljše, ako bi se posredovanja začela pozneje, ker bi do tedaj podjetniki še bolj uvideli brezuspešnost svojih naklepov. Strokovna društva imajo toliko moči, da lahko vztrajajo še par tednov. Splošno je za delavce položaj mnogo ugodnejši kakor za podjetnike. Kajti delavci so vedeli, kak boj jih čaka in so pripravili vse potrebno, podjetniki so si pa mislili vso stvar mnogo lažjo. Zato jih je izpor silno razočaral.

Kaj pomaga dobra kuha,
Če si bolnega trebuha!
Na želodcu ni bolan
Ta, ki vživa 12-1

Najboljše krepčilo želodca!
Sladki in grenki.

Ljudska kakovost liter K 2-40
Kabinetna kakovost . . . 4-80
Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

Občno konsumno društvo v Zagorju

prodaja specerijsko in manufakturno blago po najnižjih tržnih cenah, daje koncem vsacega leta še dividende članom, član lahko postane vsak. Vstopnina 2 kroni, delež 40 kron, ki se ga lahko plača po obrokih. 9-2

W. Blüh
Gradec, Leonhardstraße 12.
Zaloga vsakovrstnega usnja
na drobno in debelo. 12-2

Priporoča se gospodom čevljarjem in konzumnim društvom za naročila usnja in vseh čevljarskih potrebščin. Naročila se :: izvrše solidno in takoj. ::

Jakob Božič

mesar in gostilničar v Trbovljah
se priporoča cenjenemu delavstvu najtopleje za mnogobrojna naročila. Toči dobro dolensko vino po najnižji ceni. 2-2

Občno konsumno društvo v Idriji

9-2
priporoča svojim članom bogato zalogo vsakovrstnega blaga. Društvo ima na izbiro **moške narejene obleke** po najnovjši modi, **ženskega blaga** vsake vrste, **slamnike za moške in otroke** itd. Vse po jako nizki ceni. Pridite in kupujte, kajti v lastni prodajalni ste najboljše in najcenejše postreženi!

Izdelovanje drož.

Edina narodna tvrdka te stroke, opremljena z najnovejšimi stroji.

Gospode pekarje, molarje in trgovce vabim, da pri meni poskusijo drože domačega izdelka.

Od štirih kilogramov naprej pošiljam po pošti franko.

Prva ljubljanska izdelovalnica
žitnih drož

Maks Zaloker,
Ljubljana.

10-1

Naznanilo.

Otvoril sem v Delavskem domu
v Trbovljah 3-2

krojaško delavnico

izdelujem točno in solidno moške obleke po jako zmerni ceni.

Priporočam se najtopleje delavstvu in beležim s spoštovanjem
Vid Posavec.

Priporočamo našim **KOLINSKO CIKORIJO!**
-- gospodinjam --
== iz EDINE Slovenske Tovarne v Ljubljani. ==

Občno konsumno društvo
r. z. z. o. p. v Trbovljah priporoča svojim članom najtopleje
raznovrstne birmske obleke za otroke,
9-2
razne črevlje po najnižji ceni.